

Swap Line: Likiditenin Amerikan Hegemonyası İçin Bir Silaha Dönüşmesi

Amerika'nın küresel ekonomi üzerindeki hegemonyası artık yalnızca üretim hacmine, askeri üstünlüğe veya enerji piyasaları üzerindeki kontrole dayanmıyor; aksine Doların giderek artan uluslararası finans sistemi içindeki konumuna ve Amerika'nın dünya genelindeki likidite ve finansman hareketlerini etkileme gücüne dayanır bir hale gelmiştir.

Bankaların, piyasaların ve borçların birbirine geçtiği bir dünyada, parasal güç artık sadece güçlü bir para birimine sahip olmak anlamına gelmemekte; aksine başkalarının ihtiyaç duyduğu anda onu sağlayabilme ve paranın sayesinde hareket ettiği altyapının önemli bir bölümünü kontrol edebilme kapasitesine sahip olmak anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, "Swap Line" veya likidite takas hatları olarak bilinen finansal mekanizma, Doların uluslararası rolünü güçlendiren ve ABD Merkez Bankası'na küresel finansal krizlerin yönetiminde merkezi bir konum kazandıran araçlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Ancak bu mekanizma nedir? Nasıl çalışır? Amerikan hegemonyası sisteminde yeni bir gelişmeyi mi temsil etmektedir? Petrodoların bir alternatifi veya Dolar üretiminin ve küresel çapta yayılmasını genişletmenin başka bir aracı olarak değerlendirmek mümkün müdür?

Birinci: Bu finansal terimin ardında ne var?

Swap Line, iki merkez bankası arasındaki bir takas anlaşması olup, taraflardan birinin belirli koşullar ve üzerinde anlaşmaya varılan bir süre boyunca diğerinin para birimini elde etmesine imkan tanır. Amerika'nın durumunda ise; yabancı bir merkez bankası, Federal Rezerv ile mevcut bir takas-swap hattına sahipse, yerel para birimi karşılığında Dolar elde edebilir, ardından da bu likiditeyi buna ihtiyaç duyan bankalara ve finansal kuruluşlara yönlendirebilir. Eğer bir ülkedeki bankalar ciddi bir Dolar sıkıntısıyla karşılaşır ve piyasalardan kolayca Dolar elde etmekten aciz bir hale gelirse, o ülkenin merkez bankası swap-takas hattına başvurabilir, kendi para birimi karşılığında Dolar elde edebilir, ardından da bunu yerel finans kuruluşlarına kredi olarak verebilir. Süre dolduğunda, yabancı merkez bankası, üzerinde kararlaştırılan faiz oranı üzerinden Doları geri öder ve işlemin başlangıcında belirlenen döviz kuruna göre de kendi para birimini geri alır.

O halde karşımızda geçici olarak Dolar likiditesi sağlamak için bir mekanizma vardır; bu ne bir mali hibe, ne ABD hükümetinden doğrudan bir kredi, ne de petrol satın alma anlaşmasıdır. Ancak onun gerçek önemi yalnızca teknik ayrıntılarında değil, aksine Dolar temin etme gücüne sahip olan tarafta ve piyasalar tökezlediğinde ona erişebilen merkez bankalarında yatmaktadır.

İkincisi: Dünya neden ABD Dolarına ihtiyaç duymaktadır?

Swap Line'ı anlamak, Doların küresel finans sisteminde işgal ettiği konumu anlamakla başlar. Çünkü Dolar, yalnızca Amerika'nın ulusal para birimi değildir; aynı zamanda uluslararası ticarete, bankacılık finansmanında, mali

yükümlülüklerin yerine getirilmesinde ve nakit rezervlerinin tutulmasında en önemli para birimlerinden biridir. Dünya çapındaki finansal kurumlar, bu yükümlülükler doğrudan Amerika ile bağlantılı olmasa bile, yükümlülüklerini yerine getirmek için Dolara ihtiyaç duymaktadır. Bir finansal kriz yaşandığında, Dolara olan talep keskin bir şekilde artabilirken, bankaların özel piyasalardan Dolar temin etme kapasitesi azalmaktadır.

İşte burada, swap-takas hatları aracılığıyla bazı yabancı merkez bankalarına Dolar likiditesi sağlayabilen ve böylece finansal baskıların kontrol altına alınmasına ve diğer piyasalara yayılmasının önlenmesine yardımcı olan Federal Rezerv'in önemi ortaya çıkmaktadır. Bu işlev, 2008'deki küresel finans krizi sırasında ve ardından 2020'deki Covid-19 pandemisi krizi sırasında, Dolara olan talebin önemli ölçüde arttığı ve Federal Rezerv'in finansman baskılarını hafifletmek için swap-takas hatlarını kullandığı dönemlerde ortaya çıkmıştır. İşte burada ABD'nin parasal gücünün temel dayanaklarından biri ortaya çıkmaktadır: Dünya, sadece istikrarlı dönemlerde Dolara ihtiyaç duymamakta, aksine piyasalar çalkalandığında da Dolara olan ihtiyacı artmaktadır.

Üçüncüsü: Likidite sağlamaktan Amerika'nın nüfuzunu güçlendirmeye

Amerika, yabancı merkez bankalarına Dolar sağladığında, diğer ülkelere finansal bir hizmet sunuyor ve kendisine doğrudan bir fayda sağlamayan bir yükü üstleniyor gibi görünebilir. Ancak bu süreç Amerika için birçok çıkar sağlamaktadır:

Birincisi: ABD finansal sisteminin kendisini korur; çünkü yabancı bankaların Dolar cinsinden yükümlülüklerini yerine getirememesi, uluslararası finans kuruluşları arasındaki derin bağlantılar nedeniyle ABD bankaları ve piyasaları da yansıyabilir.

İkincisi: Dolara olan güveni güçlendirir; zira kriz zamanlarında güvenilir bir Dolar likiditesi kaynağının bulunması, finansmanın kesilmesine ilişkin endişeleri hafifletir ve Amerikan para birimine olan bağımlılığın sürmesini teşvik eder.

Üçüncüsü: Federal Rezerv'in küresel finansal sistemdeki merkezi konumunu pekiştirmek

Tüm ülkeler ABD'nin swap-takas hatlarına erişme kapasitesine sahip değildir ve tüm merkez bankaları aynı şartlara sahip değildir. İşte bu eşitsizlik, acil Dolar likiditesine erişimi önemli bir finansal ve kurumsal ayrıcalık haline getirmektedir.

Bundan dolayı swap, Doların küresel finans ağı içindeki konumunu pekiştirmek ve Federal Rezerv'e ABD içindeki para politikasının yönetilmesini aşan bir rol vermek yoluyla dolaylı olarak ABD'nin nüfuzunu güçlendirmektedir. Bununla birlikte, bu yapısal nüfuz ile her takas işleminin zorunlu olarak doğrudan siyasi bir amaç gerçekleştirmek için kullanıldığı iddiası arasında bir ayrım yapmak gerekir.

Dördüncüsü: Petrodolar ve Swap Line.. Tek bir sistemin iki farklı aracıdır

Yaygın hatalardan biri, Swap Line'a petrodoların alternatifi ya da onun yeni bir versiyonu olarak bakmaktır. Petrodolar, tarihsel olarak petrolün dolar

cinsinden fiyatlandırılması, işlemlerinin bu para birimiyle gerçekleştirilmesi ve petrol gelirlerinin bir kısmının Dolar cinsinden varlıklara ve finansal piyasalara yeniden yatırılmasıyla bağlantılıdır. Ülkeler petrolü Dolarla sattıklarında, ticaret, yatırım, rezervler ve ABD Hazine tahvillerinin yanı sıra diğer varlıkların satın alınması için kullanılabilecek sermaye akışları ortaya çıkmaktadır. Swap Line ise, petrol ticaretine veya petrol gelirlerine değil, aksine belirli anlaşmalara göre yabancı merkez bankalarına Dolar likiditesi sağlamaya dayanmaktadır.

Böylece petrodolar enerji piyasalarında Doların kullanımını, gelir akışlarını ve yatırımları desteklerken, Swap Line ise özellikle kriz dönemlerinde uluslararası bankacılık sisteminde Doların bulunabilirliğini desteklemektedir. Her ikisi de birbirinden farklı iki mekanizmadır ancak Doların küresel konumunu güçlendirme konusunda birbirleriyle kesişmektedir. Petrodolar, enerji ticaretinde Doların varlığını pekiştirmeye katkıda bulunurken, Swap Line ise Doların uluslararası finans ve likidite ağı içindeki merkezi konumunu temsil ederek Doların hegemonyasının başka bir yönünü güçlendirmektedir.

Beşincisi: Swap Line, Dolar basmak için yeni bir araç mıdır?

İşte burada parasal meselenin özüne ulaşıyoruz; zira yabancı bir merkez bankası takas hattından Dolar çektiğinde, Federal Rezerv, bu süreçle bağlantılı varlık ve yükümlülükleri kayda geçirmek karşılığında söz konusu banka hesabında Dolar bakiyesi oluşturabilir. Bu anlamda, takas, bankacılık sistemindeki Dolar bakiyelerinin artmasına yol açabilir; yani geçici olarak yeni Dolar likiditesi oluşturulmasına imkân tanır. Ancak bu, Amerika'nın karşılıksız para bastığı ya da bu işlemin ABD hükümetini doğrudan finanse ettiği anlamına gelmez. Çünkü Federal Rezerv Doları karşılıksız basmakta ve yabancı merkez bankası ise Dolarları faizle geri ödemekle yükümlü olup işlem de takas şartlarına ve vadelerine tabi olmaya devam etmektedir.

Burada üç husus arasında ayrım yapılması gerekir:

- Federal Rezerv'in, parasal operasyonları kapsamında Dolar bakiyeleri oluşturması.
- Swap hatları aracılığıyla yabancı merkez bankalarına geçici olarak Dolar sağlanması.
- ABD hükümetinin, esas olarak Hazine tahvillerinin ihraç edilmesi yoluyla bütçe açığını finanse etmesi.

Bunlar farklı işlemlerdir ve Dolar hepsinde mevcut diye bunların birbirine karıştırılması doğru değildir.

Dolayısıyla Swap Line (takas hatta), bedava servet üretim yapma mekanizma değildir; ancak belirlenmiş finansal düzenlemeler uyarınca Federal Rezerv'e ABD dışına Dolar likiditesi sağlama konusunda ek bir hareket kapasitesi kazandırmaktadır.

Altıncısı: Yeni bir parasal hegemonya şekliyle mi karşı karşıyayız?

Amerika'nın bu alandaki gücünün özü, sadece Dolar basmasında değil, aksine Doların küresel ekonominin hareket ettiği yapının temel bir parçası haline gelmesinde yatmaktadır. Zira Dolar, ticaret, finansman ve yükümlülüklerin yerine getirilmesi için gereklidir; Federal Rezerv ise kriz

dönemlerinde Dolar likiditesi sağlama konusunda etkili bir kapasiteye sahiptir. Bu, Amerika'ya önemli bir kurumsal ve mali nüfuz imkanı sağlamakta ancak bu nüfuzu mutlak hale getirmemekte ya da sonsuza dek süreceğini garanti etmemektedir.

Dolardaki merkeziliğin devam etmesi, Amerika ekonomisine duyulan güvene, finansal piyasaların derinliğine, mevcut likiditeye ve kurumların istikrarının yanı sıra diğer ülkelerin rezervlerini çeşitlendirmek ve para düzenlemelerini geliştirmek için aldıkları seçeneklere bağlıdır.

Bundan dolayı Swap Line, petrodoların alternatifi olmadığı gibi bağımsız bir para basma sistemi de değildir; aksine ABD'nin uluslararası Dolar likiditesini yönetme kapasitesini güçlendiren ve Doların küresel finans sistemi içindeki konumunu destekleyen bir araçtır.

Swap Line, çağdaş küresel ekonomide gücün doğasının önemli bir yönünü ortaya koymaktadır. Nitekim güç artık sadece devletin sahip olduğu doğal kaynaklarla, ürettiği mallarla veya sahip olduğu silahlarla değil, aynı zamanda küresel finansman ve likidite ağı içindeki konumuyla da ölçülmektedir. Bir ülkenin para birimi dünyayı finanse etmek için bir zaruret hâline geldiğinde ve onun merkez bankası da kriz zamanlarında en önemli likidite kaynaklarından biri olduğunda, bu ülke sadece para ihraç etmekle kalmaz, aynı zamanda uluslararası finansal sistem içinde stratejik bir konuma da sahip olur.

İşte Swap Line'ın siyasi değeri de burada yatmaktadır: Yani onun petrodoların alternatifi olmasında değil, Doların merkeziliğinin sürdürülmesine yardımcı olan ve Amerika'nın küresel likidite hareketleri üzerindeki etkisini güçlendiren mekanizmalardan biri olmasında yatmaktadır. Dolayısıyla parasal hegemonya sadece dünyanın ihtiyaç duyduğu para birimine sahip olmaya değil, aynı zamanda dünyanın ona her zamankinden daha fazla ihtiyaç duyduğu anda onu sağlama kapasitesine sahip olmaya da dayanmaktadır.

Amerika'nın, karşılaştığı sorunlara, özellikle de ekonomik sorunlara karşı her zaman çözümleri vardır; bu, ülkenin sadece askeri ve ekonomik güç açısından değil, aynı zamanda yaratıcılık ve düşünce açısından da dünyanın birinci devleti olmasından kaynaklanmaktadır; üstelik bu alanlarda onun gerçek bir rakibi bulunmamaktadır.

Böylece Çin teknoloji ve ekonomi açısından onunla rekabet etmeye başlayınca, biraz olsun bocaladığını gözlemliyoruz. Bu alandaki mücadele çetin olabilir; ancak onu ortadan kaldırmak için her alanda, özellikle de ideolojik bakımından onunla rekabet edebilecek bir devlete ihtiyaç vardır; çünkü onun ideolojisi çöküşün eşiğindedir.

Bugün doğru ideolojinin ortaya çıkması, onu kesin olarak ortadan kaldıracaktır; ancak Allah korusun bu ideoloji ortaya çıkma imkanı bulamazsa, kapitalizm kendini baştan yeniden şekillendirebilir ve biz de kapitalizmin ve onun yöneticilerinin zulmü ve açgözlülüğü altında bir yüz yıl daha aynı döngüyü tekrar yaşayabiliriz.

Allah'ım, bize Raşidi Hilafet Devleti'ni bir an önce bahşet ki, bu açgözlü ideolojinin kaleleri yerle bir olsun.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
Nebil Abdulkerim